

การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing Model for Enhancing Responsibility Values of Prathomsuksa 5 Students.

ศุภมิต ศิริโสภณภิวัดน์^{1,*} และอารยา ปิยะกุล²
Supamit Sirisophonpiwat^{1,*} and Araya Piyakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ One way repeated measure ANOVA

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ 2) ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ 3) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ และ 4 พฤติกรรมบ่งชี้ คือ การรู้หน้าที่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จและการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2. รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 4) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ระยะหลังร่วมกิจกรรม และระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระยะก่อนร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ค่านิยม ความรับผิดชอบ รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44000
Ph.D., Student in Education Psychology and Guidance, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000,
Thailand.

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44000
Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham 44000, Thailand

* Corresponding author, e-mail : aeasiri02@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the components and behavioral indicators of responsibility value of students, 2) to develop the model for enhancing the responsibility value of students and 3) to study the results of the model for enhancing the responsibility value of Prathomsuksa 5 students. The sample of 20 cases was drawn from Prathomsuksa 5 students using Multi-stage sampling technique. Instruments of this study were the model for enhancing the responsibility values of students and responsibility value assessment form. The Data were analyzed using mean, standard deviation, and One Way Repeated Measure ANOVA.

The findings were as follows:

1. Components of responsibility value consisted of 3 components, which were 1) knowledge and understanding of responsibility value, 2) beliefs in being responsible, and 3) expression of responsibility. There were 4 behavioral indicators which were consisted of knowing duty, compliance with regulations, effort to achieve task, and acceptance the effects of actions on themselves and others.

2. Model for enhancing the responsibility value of students consisted of 4 components which were 1) concepts and basic theories, 2) objectives of the model and 3) the steps of enhancing the responsibility value 4) measurement and evaluation. The suitability of the model assessed by experts was at the highest level.

3. Results of implementing the model for enhancing the responsibility value of students showed that; students have higher responsibility values which the mean of scores after the end of activities and follow-up period were higher than mean scores before doing activities period at the statistical significant level of .05.

Keywords: Value, Responsibility, Model for enhancing the responsibility value

บทนำ

ค่านิยมมีความคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ยาก เพราะเป็นความรู้สึกของบุคคลหรือสังคมที่รับรู้ เข้าใจและศรัทธาในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยอมรับเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติตนและพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ ทั้งค่านิยมที่เป็นศีลธรรมและข้อตกลงของสังคมล้วนมีความสำคัญและมีผลต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติ เพราะค่านิยมถือเป็นวิถีของการจัดรูปแบบความประพฤติ ที่มีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม หากสังคมมีการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมให้คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบ

วินัย ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน จะส่งผลให้สังคมมีความมั่นคงก้าวหน้าในทุกด้าน ส่วนการประพฤติปฏิบัติบางอย่างไม่มีคุณค่าควรแก่การกระทำ ถือเป็นค่านิยมที่ผิดแต่บางครั้งก็นิยมทำตาม ๆ กันจนเป็นรูปแบบเหมือนเป็นค่านิยมที่ถูกต้อง จำเป็นต้องมีการแก้ไข โดยครอบครัวควรเป็นแกนนำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการเริ่มต้นปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสม ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นสมบัติโดยส่วนรวมและมีค่ายิ่งของชาติ (ผกา สัตยธรรม, 2556)

ในปัจจุบันการเสริมสร้างค่านิยมด้านต่าง ๆ ยังคงมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะค่านิยมด้านความรับผิดชอบ เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันของคน

เราต้องเผชิญกับการเลือกสรรอยู่ตลอดเวลา โดยการจะเลือกสรรสิ่งใดโดยมต้องยอมรับในผลของการเลือกสรรนั้น ๆ ด้วย (พระมหาสมณ บัณฑิตปกริ, 2553, น. 82) ทั้งนี้การยอมรับในผลของการกระทำถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และการเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนเกี่ยวข้องต่อการเสริมสร้างให้บุคคลเป็นผู้ที่มีลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข เนื่องด้วยความรับผิดชอบต่อเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน มุ่งมั่นเอาใจใส่ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และในหลายประเทศได้กำหนดค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อเป็นค่านิยมหลัก (Core Values) อาทิ เยอรมัน ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น

ประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้มีการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อโดยบรรจุลงในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ หากแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้เลยว่าการบวรการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อยังไม่บังเกิดผล เพราะยังพบปัญหาที่เกิดจากการขาดค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อในเด็กและเยาวชน ดังเช่น

- 1) ปัญหาเด็กติดเกม ที่เกิดจากการขาดความตระหนักในหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งพบว่า ส่วนมากเป็นเด็กอายุ 14 - 16 ปี และเริ่มเล่นเกมตั้งแต่อายุ 10 - 13 ปี (ประกายเพชร สุภะเกษ, 2555, น. 65)
- 2) ปัญหาการขาดความรู้และความรับผิดชอบต่อเรื่องเพศ ส่งผลให้การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (ญาณิ เลิศไกร, 2556, น. 11)
- 3) ปัญหาความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ในเด็กอายุระหว่าง 10 - 12 ปี กลายเป็นวงจรของปัญหาการเรียนรู้อันของเด็ก (ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์ และคณะ, 2555, น. 13 - 22) จากสภาพปัญหาดังกล่าว เกี่ยวข้องกับเด็กวัยประถมศึกษาที่อยู่ในช่วง "การเตรียมตัว" เพื่อเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่ดี หากเด็กวัยนี้ได้รับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันปัญหา สร้างความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ

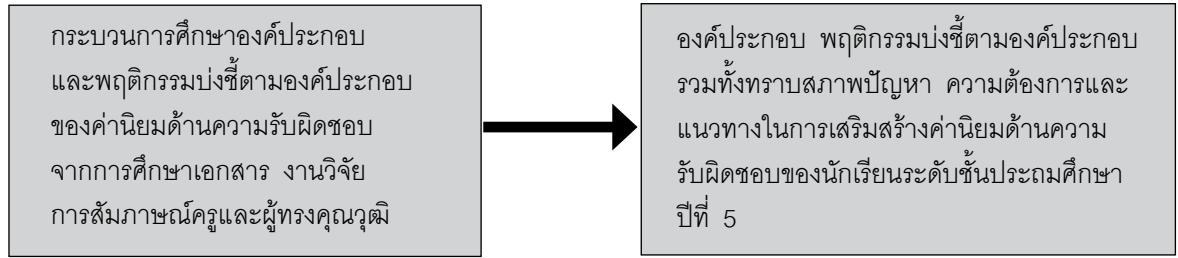
ผลการศึกษาทฤษฎีที่สัมพันธ์กับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ อาทิ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม และทฤษฎีการเสริมแรง รวมถึงผลงานการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ โดยการประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยและการเสริมแรงทางบวก (ทีศนา เขมมณี, 2546) การประยุกต์ใช้แนวคิดการสังเกตตัวแบบ (นพดล ภาชนะวิเชียร, 2540) ผู้วิจัยพบว่า ทั้งทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาถือเป็นแนวทางหลัก และมีความสอดคล้องในการนำมาเป็นกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนได้ ทำให้มีความสนใจในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรูปแบบกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมที่เหมาะสมตามวัยและให้นักเรียนได้ฝึกคิดฝึกปฏิบัติ เพื่อเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่น และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

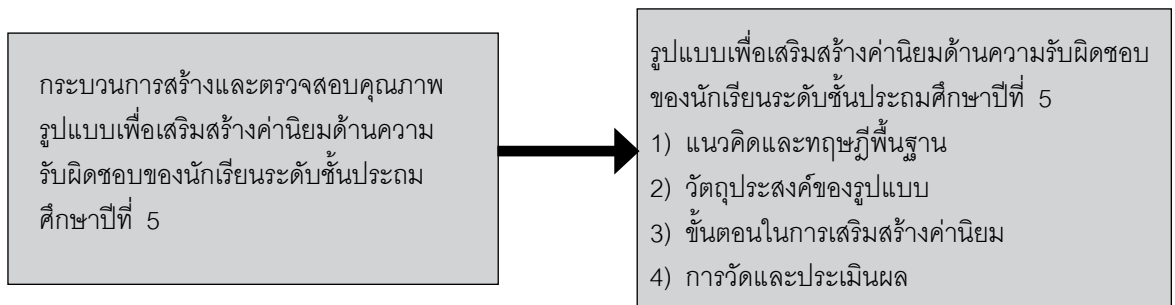
กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

2. กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2

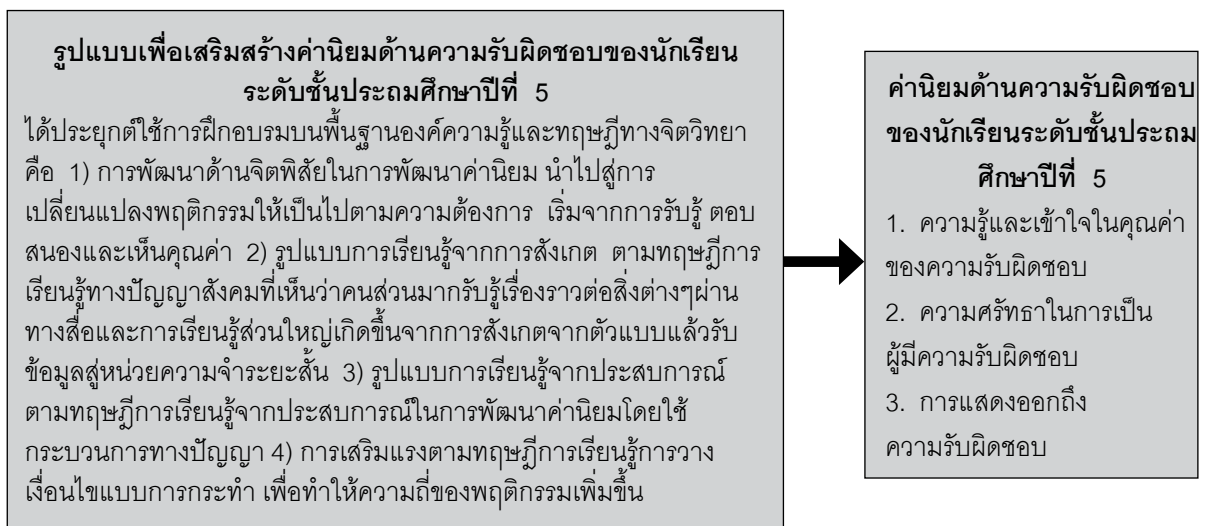

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 3 การเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาเป็นตัวแปรจัดกระทำ และค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นตัวแปรตาม ดังแสดงในภาพที่ 3

ตัวแปรจัดกระทำ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ พฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) สัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และเพื่อทราบสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ นำข้อมูลจากการศึกษามาสร้างแบบสัมภาษณ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แนวทางการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากนั้นสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คู่มือการใช้งานรูปแบบ แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ แล้วดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และหาคุณภาพของแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยกำหนดรูปแบบการศึกษามูลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้กลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว มี Posttest 2 ครั้ง จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 7,252 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 20 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดำเนินการวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อมูลระยะก่อนการทดลอง แล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมร่วมกันตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากยุติกิจกรรม วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นข้อมูลระยะหลังการทดลองและวัดอีกครั้ง ภายหลังจากยุติกิจกรรม 2 สัปดาห์ เป็นข้อมูลระยะติดตามผล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และใช้สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล หลังจากการทดสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (ทรงคักดี ภูสีอ่อน, 2554, น. 107-109) จึงใช้สถิติ One way repeated measure ANOVA ในการทดสอบสมมติฐาน (ทรงคักดี ภูสีอ่อน, 2554, น. 147) สรุปวิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ดังแสดงในภาพที่ 4

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ 2) ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ 3) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ มีพฤติกรรมบ่งชี้ 4 พฤติกรรม คือ การรู้หน้าที่ การรู้หน้าที่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จและการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้าง

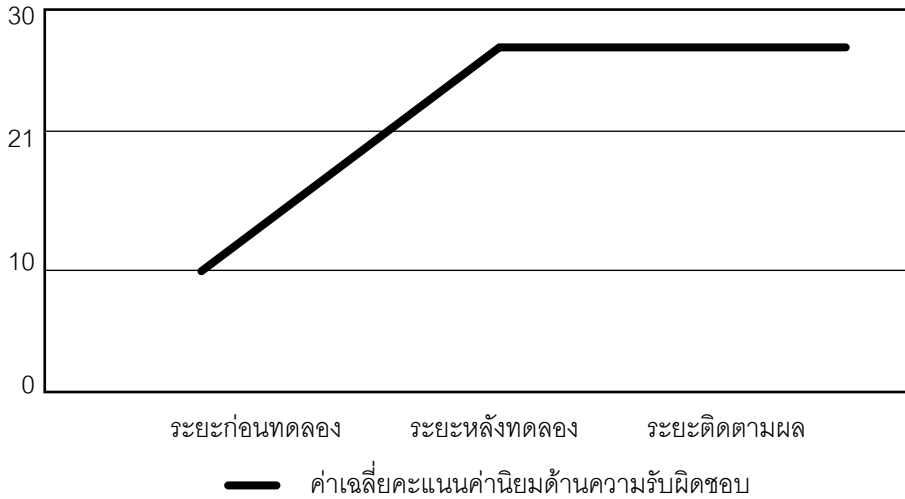
ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ชั้น คือ ชั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) ชั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building) ชั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) 4) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.27)

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจในการร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ พบว่า คะแนนระยะหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนน ระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนระยะหลังการทดลองกับคะแนนระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักเรียนมีความคงทนในค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

องค์ประกอบ ของค่านิยมด้านความ รับผิดชอบ	ระยะก่อนการทดลอง			ระยะหลังการทดลอง			ระยะติดตามผล		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบ	9.70	2.03	น้อย	25.30	2.83	มาก	24.65	1.09	มาก
ความศรัทธาในการ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ	11.10	2.72	ปานกลาง	27.42	2.11	มาก	28.68	1.34	มาก
การแสดงออกถึงความ รับผิดชอบ	9.85	2.60	น้อย	27.00	2.03	มาก	26.15	2.08	มาก
โดยรวม	10.22	1.76	ปานกลาง	26.57	1.83	มาก	26.49	0.86	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ระยะก่อนการทดลองในระดับปานกลาง (10.22) ระยะหลังการทดลองระดับมาก (26.57) และระยะติดตามผล ระดับมาก (26.49) ตามลำดับ และผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาแสดงเป็นแผนภูมิรูปภาพเพื่อแสดงให้เห็นความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงผลพัฒนาการค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากภาพที่ 5 พบว่า ผลพัฒนาการค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงขึ้นจากระยะก่อนการทดลอง และมีแนวโน้มคงที่จนถึงระยะติดตามผล

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ และการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ได้มาจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ อันเป็นผลรวมระหว่างความรับผิดชอบต่อแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของค่านิยมที่แท้จริง ของ Raths, Harmin and Simon (1978, p. 27-29) และ Rokeach (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, น. 264 – 267 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach, 1968) โดยทั้งสองแนวคิดเสนอองค์ประกอบของค่านิยมไว้ 3 องค์ประกอบ คือ ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้ความเข้าใจ เช่น ความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม เป็นความรู้สึกด้านอารมณ์

เช่น ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ และค่านิยมมีองค์ประกอบของพฤติกรรม เช่น การกระทำ และพบพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมด้านความรับผิดชอบจากการศึกษาเอกสารและได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ 4 พฤติกรรม คือ การรู้หน้าที่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จและการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ส่วนแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องให้จัดทำในรูปแบบกลุ่มฝึกอบรม ที่เน้นกิจกรรมหลากหลาย คำนึงถึงความถนัดและความสนใจของนักเรียน ไม่ให้มีขั้นตอนมากเกินไป เนื่องจากกลุ่มฝึกอบรมสามารถพัฒนานักเรียนได้ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม (วีระพันธ์ แก้วรัตน์, 2553) รวมถึงกลุ่มฝึกอบรมมีเทคนิคที่หลากหลายง่ายต่อการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัย 10 -12 ปี ที่กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในทุกทาง (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549, น. 261-268)

2. ผลการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยพบว่าเป็นผลมาจากการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้ศึกษาการพัฒนา

รูปแบบในภาพรวม ทำให้เห็นภาพของรูปแบบเป็นระบบ โครงสร้าง มีองค์ประกอบเชิงสาเหตุที่นำไปสู่การสร้าง เครื่องมือวัดผลจากการใช้รูปแบบได้ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปการ พัฒนารูปแบบ ร่วมกับข้อมูลองค์ประกอบของค่านิยมด้าน ความรับผิดชอบ แนวคิด ทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบต่อมาสนับสนุนและกำหนดเป็นองค์ ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยม โดยได้รับคำ แนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำให้ได้รูปแบบ ที่มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้าง ค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งในองค์ประกอบที่ 3 มีขั้นตอนที่ได้จากการนำขั้นตอนตาม แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom (5 ขั้นตอน) แนวคิดการจัดการการเรียนรู้ โดยการสังเกต (4 ขั้นตอน) แนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (4 ขั้นตอน) มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านเป้าหมายของ แต่ละขั้นตอน ทำให้ได้ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มฝึก อบรมร่วมกัน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อน คุณค่า เมื่อรวมทั้ง 3 ขั้นตอนจะส่งผลต่อเป้าหมายในการ เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ตรงตามแนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องกัน และดังที่ วีระพันธ์ แก้วรัตน์ (2553, น. 23-25) ได้เสนอว่า ขั้นตอนการฝึกอบรม (Training Program Design) เป็น กระบวนการที่กระทำภายหลังการวิเคราะห์ความจำเป็นใน การฝึกอบรมแล้ว ซึ่งจำนวนลำดับขั้นตอนเป็นผลจากการ วิเคราะห์เป้าหมายและกลุ่มผู้เข้าอบรม

3. ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้าน ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจและยินยอมปฏิบัติตาม รูปแบบทุกขั้นตอน มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสูงซึ่ง มีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อประยะหลัง ร่วมกิจกรรม และระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อน ร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้

อาจเนื่องมาจาก 1) ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของขั้นตอน ในรูปแบบและการให้นักเรียนทวนซ้ำ ย้ำปฏิบัติ คือ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจที่สร้างการรู้จักตนเอง เกิดความตระหนัก ที่จะกระทำตนตามแบบอย่างที่ดีแล้ว นำสู่ขั้นที่ 2 ขั้นสร้าง ความรู้ ที่นักเรียนจะเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ มีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี ความรับผิดชอบต่อ แล้วนำสู่ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรม และสะท้อนคุณค่า ที่นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความ รับผิดชอบต่อเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมตามแต่ละขั้นของ รูปแบบบรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นไปตามที่ Hanus, Hamilton & Russell (2008, p. 6-11) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง พุทธิพิสัยกับจิตพิสัยตามแนวคิด ด้านจิตพิสัยของ Krathwohl และคณะ ว่าทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยเริ่มต้น ที่การระลึก การจำ การรับรู้ (ขั้นที่ 1) ขยายความรู้สู่ความ เข้าใจและการตอบสนอง (ขั้นที่ 2) นำความรู้ที่เกิดจากความ เข้าใจไปใช้ทำให้บุคคลเห็นคุณค่า (ขั้นที่ 3) และผลการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ รวีวรรณ ชินะตระกูล (2540, น. 81) ที่กล่าวถึงการเสริมสร้างค่านิยมไว้ว่า ควรให้นักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นค่านิยมแบบซ้ำ ๆ ติดต่อกันไป จะช่วย ให้มีความรู้สึกต่อการกระทำนั้นจนติดเป็นนิสัย 2) กิจกรรม ในแต่ละขั้นตอนมีความน่าสนใจ แตกต่างจากกิจกรรม การเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ สอดคล้องกับความ สนใจและวัยของนักเรียน มีการเสริมแรงทางบวกด้วยคำ ชมเชยในขณะที่นักเรียนร่วมทำกิจกรรมทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและศรัทธาในการมีความรับผิดชอบต่อ ส่งผลให้มีการแสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Joel Roache (2011) จาก ผลการศึกษาเรื่อง Teachers' Views on the Impact of Classroom Management on Student Responsibility ที่เห็นว่าการชม การยกย่อง เห็นความสำคัญในพฤติกรรม ของนักเรียนซึ่งเป็นการเสริมแรงทางบวกจะส่งเสริมให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังนั้นครูและผู้สนใจสามารถนำรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้

1.2 จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมตามรูปแบบที่สร้างขึ้นมาให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นก่อนสร้างกิจกรรมควรมีการสำรวจความสนใจของนักเรียนก่อนการทดลองเพื่อนำข้อมูลมาปรับตัวอย่างเหมาะสมตามความสนใจของนักเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนรับรู้และใส่ใจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่ายังมีค่านิยมที่ควรเสริมสร้างให้นักเรียนในปัจจุบัน จึงควรมีการพัฒนา รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านอื่น ๆ ของนักเรียนโดยใช้ลำดับขั้นจากรูปแบบนี้เป็นแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

ญานี เลิศไกร. (2556). ห่วงเด็กไทยห้องไม่พร้อม-รุนแรง และตั้งรับพายุสังคมผ่านโลกไอที. *คม ชัด ลึก*. 12(4323), น. 11-21.

ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์ และคณะ. (2555). การศึกษาปัญหาทางพฤติกรรมเด็กวัยเรียน อายุ 10-12 ปี โดยใช้แบบคัดกรองสอบถามพฤติกรรมจากตัวเด็กในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดินแดง. *กุมารเวชสาร*. 19(1), น. 13-22

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2554). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิตนา แซมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เสริมสิน พรี่เพรส ซิสเต็ม.

นพดล ภวนะวิเชียร. (2540). *การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ปรเกษร สุขะเกษ และคณะ. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*. 42(1), น. 65-75

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ผกา สัตยธรรม. (2556). *การสอนจริยธรรมสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาสนอง ปัจโจปการี. (2553). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

วีรวรรณ ชินะตระกูล. (2540). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพการพิมพ์.

วีระพันธ์ แก้วรัตน์. (2553). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยโยนก.

Hanus, J., Hamilton, S. & Russell, J.S. (2008). *The Cognitive and Affective Domain in Assessing the Life-Long Learning Objective*. American Society for Engineering Education.

Joel Roache. (2011). *Teachers' Views on the Impact of Classroom Management on Student Responsibility*. Dissertation Abstracts In Australian Journal of Education. Melbourne : Australia.

Rath, L., Harmin, M., & Simon, S. (1996). *Values and teaching*. Columbus, OH : Charles E. Merrill.